

מסורת הש"ס

(א) לקמן כב. שנת קל"ט;
(ב) לקמן כב: ר"ה י"ט: ל"ב;
(ג) למיגד פ"י למחור ו"א ס"י
למחור. ערך. (ד) וא"ש ל"ט
וכ"ה ב"ר"ף וה"א"ש;
(ה) לקמן פ"א. (ו) לקמן כב:
(ז) נ"י מוספ' ב"ב כב. ד"ה
(ח) נ"י מהרש"א;
(ט) נ"י מהרש"א;

הגהות הב"ה

(א) גמ' עומים ב"ר"ף שני
כ"ל ותיבת נחתק:

גליון הש"ס

גמ' אפרוח שגולד ב"ר"ף
ע"י מו"ט פקד ד' משה
ב' עדידות: שם שחק רב.
וכן לקמן דף לו ע"ב סוה
דף ז' ע"א וע"ב:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה הטרפה וכו'
דעובר ירך אמו הוא. י"ב
ר"ל לענין זה הוא עובר ירך
אמו ולא יכיר בשחיטה
אמו דטרפה היא אצל
בעל מן הטרפה אדרבה
לאו ירך אמו הוא ומותר
בשחיטת ע"מ דקדו"ל
ב"ר ס"ס ע"ט ע"י
מו"ט סנהדרין דף פ' ע"ב
ד"ה עובר וכו' ע"י
דור"ק: [ב] תוס' ד"ה
הואל וכו' והכי מוכח
בשם. י"ב דף מה ע"ב
במו"ט ד"ה א"ת ביה ב"ת
אפרוח יע"ש:

מוסף רש"י

מת ביום טוב ראשון.
מת ששחט: כגון ש"ס
בשבת ולמחר היה עומד
(שבת קל"ט). מה שאין
כן בבבב"ה. דאין ר"ה שיה
ליום טובים של גלויה
דאין ר"ה חמור י"ט שני
דלית ונולדה ביה אסורה
בזה (שם) דקדושה א"ת כן
ולא הקלו ב"ר"ף שני של
ר"ה אלא לענין מת בלגד
(לקמן כב). מניח אדם
עירובי תבשילין מ"ר"ט
לחבירו ומתנה. אם מוסר
ב"ר"ף ראשון וזו שני מוסר
טובים חמשים ועבר שבת,
ומתנה אם היום חול ומת
קדש עירובי עירוב, ואם
חולין אינו ירך לערב
למבשילין (לקמן פ"א).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מת
שחטול לפני ודאי שרי.
ה"פ. ג. דהא אפרוח
בעורו בקליפתו לא חזי
למירי. רש"י. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
ברעבר אבל לכתחילה
לא שחט.

ביצה פרק ראשון ביצה

אמר רבא מס ז"ט ראשון כו'. מת המוטל לקצור אם י"ט ראשון
הוא וכו'. משא"כ בבבב"ה. לענין ביצה לא הקלו ב"ר"ף שני דראש
השנה להשקות לשל גלויה דאילו ר"ה נולדה ביה אסורה בזה: אף
בבבב"ה. נולדה ביה מותרת בזה: דמאי דעסיק. לאסרה בשני

(א) אמר רבא י"ט ביום טוב ראשון יתעסקון
בו עממים (ב) י"ט ב"ר"ף שני יתעסקון בו
ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ר"ה
מה שאין כן בבבב"ה נהרדעי אמרי אף בבבב"ה
דמה דעתך דלמא מעברי ליה לאלול הא
אמר רב חנינא בר כהנא אמר רב (ג) מימות
עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר אמר
מר זוטרא לא אמרן אלא דאשתיה אבל לא
אשתיה משהינן ליה רב אשי אמר ג' אע"ג
דלא אשתיה נמי לא משהינן ליה מ"ט יום
טוב שני לגבי מת בחול שויה רבנן דאפילו
למיגד ליה גלימא ולמיגד ליה אסא אמר
רבינא והאידנא דאיכא חברי חיישין רבינא
הוה יתיב קמיה דרב (ד) (אסי) בשני ימים
טובים של ראש השנה חזייה דהוה עציב
אמר ליה אמאי עציב מר א"ל דלא אותיבי
עירובי תבשילין אמר ליה ולותיב מר
האידנא מי לא (א) אמר רבא י"ט מניח אדם עירובי
תבשילין מ"ט לחבירו ומתנה אמר ליה יאימר
דאמר רבא בשני ימים טובים של גלויות
בשני ימים טובים של ראש השנה מי אמר
והא (א) אמרי נהרדעי אף ביצה מותרת אמר
ליה רב מרדכי בפירוש אמר לי מר דלא
סבר להא דנהרדעי אתמר *אפרוח שגולד
ביום טוב רב אמר אסור ושמואל ואיתימא
ר' יוחנן אמר מותר רב אמר אסור מוקצה
הואל ומתיר עצמו בשחיטה אמרי ליה רב
כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל
שגולד ביום טוב אמר להו הואל ומוכן אגב
אמו בשחיטה ומה בין זה לעגל שגולד מן
הטרפה *שתיק רב אמר רבה ואיתימא רב
יוסף מ"ט *שתיק רב לימא להו הואל
ומוכן אגב אמו לכלבים אמר ליה אביי
השתא

קדש: א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא תותציה למר בפירוש
שמעי לי מנייה דלא סבר דנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדלמרינן בסוטה (דף מו:): גבי לוי לרבז פקד רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': והואל ומתיר עצמו. בלדתו להיות נשחט
מה שלא היה לפני לידתו אף מוקצה המיר את עצמו בלדתו דמגו
דחתקן להא אתקן להא: ועגל שגולד ב"ר"ף. דמניח לקמן שמותר בו
ביום לרבזי הכל: מוכן אגב אמו. בעורו בחור מעיה אם נשחטה
האם היה נאכל: הטרפה. ביה אסור אם נאכל בתוכה או דעובר ירך
אמו הוא הואל ובשחיטה אמו א"ת בל אכלו וכי נולד ב"ר"ף מן
הטרפה יכא למימר הואל ומוכן אגב אמו ואפ"ה בשחיטה עצמו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסיר: ולגבי. דבין
השמשות המורה אמו ועומדת לכך אכל אפרוח שגולד אמו
עומד לאכלת כלבים ואף לא היה ראוי הלכך נולד הוא:
מוכן

לרבי שמעון דלית ליה מוקצה דמודה דהא מוקצה דהא: דהו כגורגורות ומוקין (א) והכי מוכח בשבת (דף מה:): ור"י מה בין זה לעגל
שגולד מן הטרפה. דהאם לא מני למימר הואל ומוכן אגב אמו דהא אמו טרפה והוא מותר ותימה והא מוכן הוא דלמרינן בחולין
(דף עה:): דבן פקועה נותר בארבעה סימנין בשחיטה אמו או בדידיה ואם כן יכול להושיט ידו במעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהא
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אשעיא דקמבעיא ליה האם בחולין (דף עה:): אם נותר בן פקועה בארבעה סימנין אי נמי י"ל
הואל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לנאות מיד דהוה אשחט בלילה (א) (דף עה:): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהאם מיידי לאירע שכלו לו חדשיו והאם מיידי בלא כלו לו חדשיו עד היום וא"כ לא היו מוכן היום הואל ויבין השמשות ביה הוה חזי:
השתא

ביצה

מימות עזרא ואילך לא מצינו א"ל מעובר. וא"ת והאמרין
בערוזין (דף לו: ושם) דרבי יוסי אסור הביצה שגולדה
וצרשון ביום: השני וא"כ היכי פליגי נהרדעי א"ר יוסי שהוא מתא
י"ל דלרבי יוסי אסור אי אתרמי ונהרדעי אמרי דלא אתרמי:
יום טוב שני לגבי מת בחול שויה

רבנן אפילו רבינא א"ה אבא. ותימה
ואפילו רבינא א"ה אבא. ותימה
דצמועד קטן (דף מ: ושם) אמרינן אין
חופרין כוכין צמועד והכא משמע
דאין זו מלאכה וי"ל כפי ר"ח דפירש
שהיו רגילין לחפור הרבה ביחד כדי
שהיו מומונות כשיצאו מתיים ועל זה
קאמר דאין חופרין צמועד לזורך
אחר המועד: (א) והאידנא דאיכא
חברי חיישין. פירש"י שכוין לשראל
לעשות מלאכה וכשהוא י"ט מניחין
אותם ואם היו רואין שיקצרו מתיים
יכופו אותם לעשות מלאכה והשתא
בזמן הזה שאין חזרי מותר ואין לומר
שנריך מנין אחר להמירו דמיון דזה
הטעם משום חששא ועברה חששא
עבר הטעם וה"נ אמרינן גבי מים
מגולין דאסורין שמה נחש שמה מים
ועכשיו שאין נחשים מגולין בימינו אנו
שומין מהן אפילו לכתחילה אע"פ
שהוא דבר שצמנין ומ"מ ר"ת היה
אסור ומעשה היה צמלאוין שמה אדם
אחד ב"ר"ף שני וכלו להתעסק בו
לקצרו וגער בזה ר"ת ושלח להם בני
בשכר אינן בני תורה ואתם בני
תורה כדליתא בשבת (דף קל"ט: ושם) שלא
לקצרו מת ב"ר"ף שני משום דלאו
בני תורה נינהו ואמי לזלוזי ביה
אכל ה"ר"י אמר דאין זה דמיון דהא
לענין הרבה דברים אשכחנא דאין
בני תורה כדאי ציצמות (דף מו: ושם)
חזנוה דקא אכלי תורמוס דשלקי
נכרים ואסר להם ופרכינן והא נאכל
כמו שהוא חי וכל שהוא נאכל כמו
שהוא חי אין לו משום בשולי נכרים
ומשני שלא היו בני תורה ואנו אין אנו
חוששין בדבר זה דקיימא לן דכל
שהוא נאכל כמו שהוא חי אין בו
משום בשולי נכרים והר"ר יחזקאל
אומר דלא דמי דשאי הכא

דצנענה הוא אוכל ציציתו ולא אושא מלתא אכל לקצור מתיים
בפרהסיא אושא מלתא ואין נכון להמיר ועוד אמר רבינו תם דבזמן
הזה נמי אי יהודים שהן משועבדים למלכות לעשות מלאכה כגון
לקבל המס ולהתעסק בצרכיהם הלכך אם יראו שיתעסקו לעשות
מלאכה צמא יכופו אותם לעשות מלאכה למלכות:

אפרוח שגולד ב"ר"ף שני. נראה לומר דאתרמי שנפתחו עיניו
היום דאי לא נפתחו עיניו קי"ל דאפילו בחול אסור:
הואל ומתיר עצמו בשחיטה. פירש"י מתיר עצמו בלדתו
להיות נשחט אכל קודם לידתו היה אסור וכיון דאתקן
לשחיטה אתקן נמי לענין מוקצה ותימה למה להו לשמואל ור' יוחנן
הך טעמא תפוק ליה משום דלית להו מוקצה דלמרינן פקד מר
שהשחט (שבת דף קט:): דשמואל חזק ור' יוחנן כח שמעון כפירה
להו וי"ל דהכא קאמר טעמא אפילו לרבי יהודה דלית ליה מוקצה
שרי מהאי טעמא ולכך נריך האי טעמא אי נמי אינריך אפילו
לרבי שמעון דלית ליה מוקצה דמוקין (א) והכי מוכח בשבת (דף מה:): ור"י מה בין זה לעגל
שגולד מן הטרפה. דהאם לא מני למימר הואל ומוכן אגב אמו דהא אמו טרפה והוא מותר ותימה והא מוכן הוא דלמרינן בחולין
(דף עה:): דבן פקועה נותר בארבעה סימנין בשחיטה אמו או בדידיה ואם כן יכול להושיט ידו במעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהא
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אשעיא דקמבעיא ליה האם בחולין (דף עה:): אם נותר בן פקועה בארבעה סימנין אי נמי י"ל
הואל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לנאות מיד דהוה אשחט בלילה (א) (דף עה:): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהאם מיידי לאירע שכלו לו חדשיו והאם מיידי בלא כלו לו חדשיו עד היום וא"כ לא היו מוכן היום הואל ויבין השמשות ביה הוה חזי:
השתא

עין משפט
נר מצוה

לח א מ"י פ"א מהלכות
י"ט הלכה כג סמג
לחון עה עושיע א"ת ס"י
תלו עקיף ב ו"י תקסו
סעיף 6:
לח ב מ"י שם עושיע שם
ס"י תקסו עקיף ד:
ב ג ד מ"י שם עושיע
ס"י פ"א ח וסעיף ד:
מא ה ו מ"י פ"א מהל'
י"ט הלכה יא יג
[ופ"ה מהלכות עירובין
הלכה טו] סמג לחון עה
עושיע א"ת ס"י תקס
סעיף כב:
מב ז מ"י פ"א מהלכות
מא"ס הלכה טו
עושיע י"ד ס"י יג סעיף ג
[וס"י עט סעיף ג]:

רבינו חננאל

ולגבי מת אע"ג דמת
ב"ר"ף שני דלא אישתהי
כלל. לא משהינן ליה,
דקיי"ל כרב אשי דהוא
בחרא. דאמר י"ט שני
לגבי מת בחול שויה
רבנן. ואפילו ב"ר"ף שני
של ר"ה. אמר רבינא
והאידנא דאיכא חברי
שאומו"ם לישראל כיון
שאח"כ קבורים המת
שלכם וקברו המת שלנו
ב"ר"ף שולם. חיישין
ומשהינן למחר. והאי
דאמר מימות עזרא ואילך
לא מצינו אלול מעובר,
שמועין מניה מכלל
דבימות עזרא עירוביהו,
מנהיג מילי. שאומר
וינע החדש השביעי וכל
ישראל בעיריהו (א). ולגבי
עירובי תבשילין. מניח
אדם מ"ר"ף הראשון,
שחל פסח או סוכות
חמישי ושישי בשבת,
צמית עירובי ביום
חמישי, ואומר אם היום
י"ט, מחר חול הוא
ומחר לשבת בלא
עירוב, ואם יום שישי
(כגון) הוא י"ט, היום
הוא עיריט, והיני מערב
מ"ר"ף. והני מילי ב'י
עיריט. שחל גלויות, אבל
ב'י י"ט של ר"ה לא.
אפרוח שגולד ב"ר"ף, רב
אסר כי מוקצה הוא, אבל
עגל שגולד ב"ר"ף מותר,
שהיה מוכן מאתמול
על גב אמו, שהפרה
מוכנת היא, ובלבד
בידוע שכלו לו חדשיו,
ואם אינו ידוע, אסור
עד שמונה ימים, ואפילו
לחוליים. ומפורש בפרק
ר' אליעזר במס' שבת.

(א) ע"י היעט מוס' ר"ה דף יט
ע"ב ד"ה מימות עזרא ע"ש.